

ПРОСТОРОВІ ЗВ'ЯЗКИ У ВИНОГРАДАРСЬКО-ВИНОРОБНОМУ КЛАСТЕРІ, НА ПРИКЛАДІ НВАО «МАСАНДРА»

Руднєва Марина Григорівна

Україна, Київський національний університет імені Тараса Шевченка
marina_rudneva@list.ru

В статті проаналізовано особливості територіальної структури та внутрішні і зовнішні просторові взаємозв'язки НВАО «Масандра». Створено їх загальні схеми, для порівняння з класичними американськими моделями виноробних кластерів. Виявлено низку відмінностей і особливостей у функціонуванні українських кластерних утворень.

В сучасних економічних умовах, дедалі більшої популярності набуває кластерна модель розвитку колишніх агропромислових комплексів. Створення кластерів дозволяє суттєво підвищити конкурентоспроможність товарів і послуг.

Тема є актуальною, оскільки розкриває особливості утворення новітніх функціонально-господарських об'єднань у одній з найрентабельніших галузей сільського господарства.

Об'єктом дослідження є НВАО «Масандра».

Метою дослідження є окреслення структури просторових взаємозв'язків всередині кластеру.

Виноградарсько-виноробний кластер – це форма організації виробництва, заснована на добровільному об'єднанні взаємодоповнюючих організацій та підприємств, з метою одержання максимально можливого прибутку, через взаємні постачання, послідовну переробку сировини, кооперування. До кластеру можуть входити різні господарські формування, що займаються вирощуванням, збором і первинною переробкою винограду, заводи вторинного виноробства, підприємства машинобудування, які випускають засоби виробництва й устаткування для виноградарства і виноробства, маркетингові, рекламні і торговельні фірми, що просувають продукцію на ринку і реалізують її, університети і науково-дослідні інститути, а також фінансові організації [2].

Національне виробничо-аграрне об'єднання «Масандра» (НВАО «Масандра») – державне статутне об'єднання підприємств у формі концерну, що належить до сфери управління Кабінету Міністрів України. Дев'ять підприємств, об'єднані на основі фінансової залежності від НВАО «Масандра», що централізує функції науково-технічного та виробничого розвитку, а також інвестиційну, фінансову та зовнішньоекономічну діяльність [1].

Територіальну структуру даного кластеру представлено на рисунку 1.

Розглянемо діяльність концерну з точки зору кластерної концепції.

Перш за все, за Портером, слід звернути увагу на місцеві економічні умови та виділити джерела локальних конкурентних переваг. Зокрема, до останніх можна віднести: сприятливі природні умови (унікальні ґрунти та клімат Південного берега Криму), давні традиції виноробства, високі показники споживання вина на душу населення, територіальне співпадіння виноробних і туристичних регіонів, відносно дешеву робочу силу, щорічне зростання кількості підприємств у регіоні та високу конкуренцію всередині галузі.

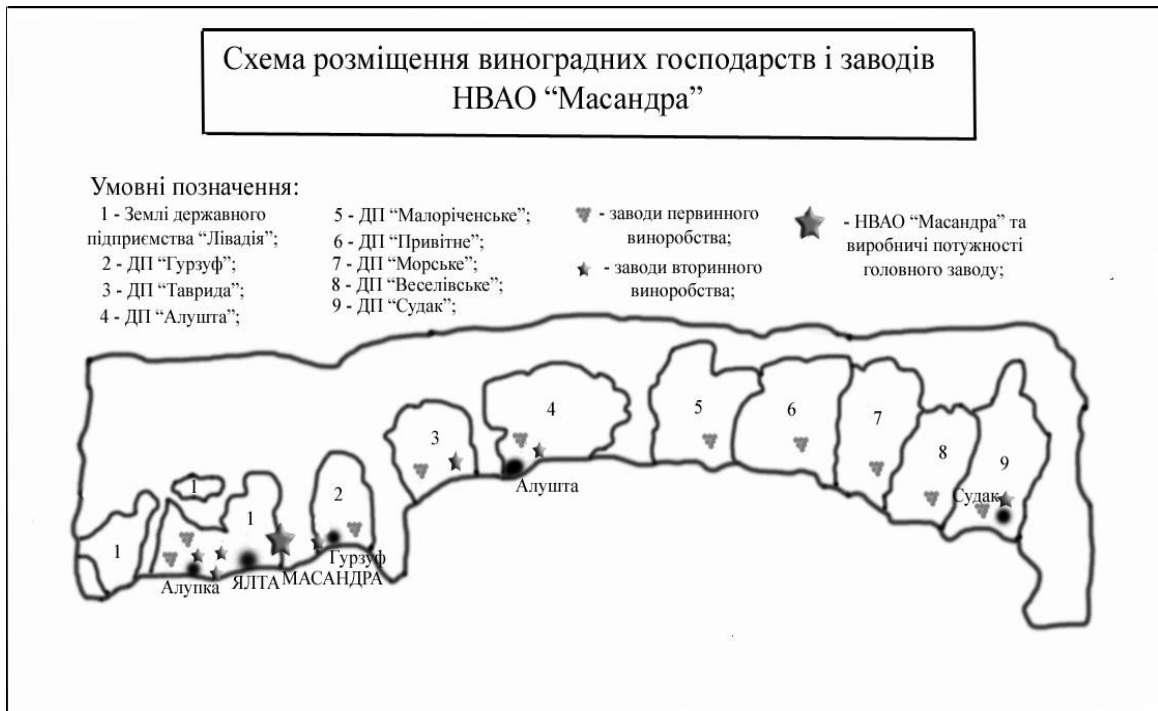


Рис.1. Територіальна структура кластерного утворення НВАО «Масандра»

Зважаючи, на вищеперераховані умови формування, на даному етапі розвитку, НВАО «Масандра» може слугувати класичним прикладом виноградарсько-виноробного кластеру, або принаймні ядром його формування на Південному березі Криму.

Територіальна близькість та функціонування в межах єдиного Національного виробничо-аграрного об'єднання «Масандра» зумовлюють низку особливостей у просторових зв'язках, як всередині кластерного утворення, так і за його межами. Схематично ці взаємозв'язки представлені на рисунку 2.

Загалом, схема майже співпадає з класичною моделлю Портера, створеною на прикладі достатньо сформованого Каліфорнійського винного кластеру. Проте, на відміну від американських господарств, підприємства, що входять до концерну «Масандра» є державними. Спостерігається

значна централізація всередині утворення та розвинені вертикальні зв'язки між підприємствами. До того ж, активну участь у постачанні імпортних матеріалів для виноробства, беруть посередники. Наприклад, ТОВ «Континент», епізодично імпортує корок із Португалії, безпосередньо для НВАО «Масандра». Низка інших фірм забезпечують зовнішньоекономічні та логістичні операції з Росією, Італією, Німеччиною та іншими країнами.



Рис.2. Взаємозв'язки у виноградарсько-виноробному кластері, на прикладі НВАО «Масандра»

Отже, система просторових взаємозв'язків в українських кластерах, зокрема в НВАО «Масандра», є досить складною і дещо відрізняється від класичних схем. Це може бути зумовлено, перебуванням українських кластерів на стадії зародження. Проте, більш вірогідним є формування особливих утворень перехідної економіки, що характеризуються багаторівневою структурою, як вертикальних, так і горизонтальних зв'язків.

1. Закон України. Про структуру, повноваження та особливості правового і економічного режиму майнового комплексу Національного виробничо-аграрного об'єднання «Масандра» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2009, № 42, ст. 633. 2. Портер М.Э. Конкуренция– М.: Издательский дом «Вильямс», 2001.